

POSTANOWIENIE

Dnia 6 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa Funduszu [...] spółki akcyjnej w W. (poprzednio E. spółka akcyjna w W.)

przeciwko R. P.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 lipca 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 7 września 2021 r., sygn. akt I AGa 82/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od R.P. na rzecz Funduszu [...] spółki akcyjnej w W. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego;

3. przyznaje r.pr. Ł.Ł. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych), w tym należny podatek VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną R.P. od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 7 września 2021 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN z dnia: 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący opart na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1904 ze zm.) jego obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia SN z dnia: 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; 25 maja 2021 r., II CSK 96/21). Ponadto, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN z dnia: 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14;

15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane zapytaniu przedstawianego przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN z dnia: 24 października 2012 r., I PK 129/12; 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, Biul. SN 2015, nr 5). Zagadnienie to nie może być przy tym pozorne, czyli m.in. nie może stanowić próby obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Występowania istotnego zagadnienia prawnego skarżący upatruje w konieczności udzielenia odpowiedzi na pytania związane ze złożeniem oświadczenia woli (w związku z umową leasingu) na adres inny niż wskazany w umowie, ciężaru dowodu i dowodzenia w tym zakresie, a także ciężaru dowodu w przypadku dochodzenia należności na podstawie weksla (w zakresie sumy wekslowej).

Zagadnienia prawne sformułowane przez pozwanego nie spełniają wyżej sprecyzowanych w judykaturze Sądu Najwyższego wymagań. We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie przeprowadzono szczegółowej analizy orzecznictwa i poglądów doktryny zakresie objętym zagadnieniami prawnymi. Argumentacja skarżącego nie wykazuje, że w sprawie ujawniło się zagadnienie wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, którego wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa. Przede wszystkim jednak sformułowane przez skarżącego zagadnienia nie mają charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz są osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i są pytaniami w tej właśnie sprawie.

Zauważenia także wymaga, że sformułowane przez skarżącego zagadnienia w istocie stanowią polemikę z ustaleniami faktycznymi dokonanyymi przez Sąd Apelacyjny, co jest niedopuszczalne na etapie postępowania kasacyjnego. Pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego nie można zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów (zob. np. postanowienie SN z dnia 9 sierpnia 2018 r., II PK 213/17). Jest to istotne, gdyż zgodnie z art. 398³

§ 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 *in fine* k.p.c.). Podstawą skargi kasacyjnej nie może być nie tylko art. 233 § 1 k.p.c., odnoszący się do oceny materiału dowodowego, ale wszelkie przepisy dotyczące ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a więc również powołany przez skarżącego art. 231 k.p.c.

Sąd drugiej instancji w motywach rozstrzygnięcia wskazał, że pismo w sprawie wyznaczenia pozwanemu dodatkowego terminu do spłaty zaległości zostało wysłane na adres „[...] W. skr. Poczta nr [...]”, który był wówczas jego adresem do doręczeń, i który umożliwiał mu zapoznanie się z treścią tego pisma. Jak ustalił Sąd *meriti*, pozwany nie uregulował wskazanych zaległości w terminie wyznaczonym w powyższym piśmie.

Również z motywów zaskarżonego orzeczenia nie wynika, aby Sąd Apelacyjny uznając, iż na skutek właściwego doręczenia pozwanemu pisma w sprawie wyznaczenia dodatkowego terminu do spłaty zaległości doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy leasingu, orzekał wbrew wykładni Sądu Najwyższego, która zakłada, że umowa leasingu prowadzi do wykreowania stosunku prawnego o charakterze ciągłym, podobnie jak np. umowa najmu. Tego rodzaju stosunek prawny może zostać wypowiedziany przez każdą ze stron, przy czym może to nastąpić przy zachowaniu określonego terminu wypowiedzenia, bez zachowania takiego terminu (ze skutkiem natychmiastowym), z przyczyn określonych w umowie lub z jakichkolwiek przyczyn. Przepisy kodeksu cywilnego normujące umowę leasingu przewidują przy tym możliwość wypowiedzenia umowy tylko w określonych sytuacjach (zob. art. 709¹¹ i 709¹³ § 2 k.c.). Dopuszczalne jest oczywiście także, w ramach swobody umów, ukształtowanie treści umowy w taki sposób, że każdej ze stron służy uprawnienie do jej wypowiedzenia (wyrok SN z dnia 9 lutego 2006 r., V CSK 48/05).

Artykuł 61 § 1 k.c. określa chwilę skutecznego złożenia oświadczenia woli składanego innej osobie. Następuje to, jak tylko dotrze ono do tej osoby, w taki sposób, że mogła się z nim zapoznać. Jeżeli treść oświadczenia woli składanego

innej osobie zawarta jest w piśmie przesyłanym pocztą, a przesyłka – wobec niemożności doręczenia – zostanie pozostawiona w urzędzie pocztowym z powiadomieniem o tym adresata, dojście oświadczenia do wiadomości tej osoby, w rozumieniu art. 61 § 1 k.c., następuje najpóźniej w następnym dniu roboczym po dokonaniu awizo. W typowych bowiem przypadkach awizowanie przesyłki stwarza adresatowi realną możliwość zapoznania się z oświadczeniem woli. Nieodebranie przesyłki obciąża adresata. Osoba składająca oświadczenie woli musi udowodnić, że to oświadczenie doszło do adresata w sposób umożliwiający mu zapoznanie się z jego treścią. Na adresacie spoczywa natomiast ciężar dowodu (art. 6 k.c.) co do wykazania, że nie miał on obiektywnie możliwości odebrania przesyłki w dniu następnym po awizacji, a więc zapoznania się z treścią składanego oświadczenia, co podlega ocenie sądu w realiach konkretnej sprawy. Jeżeli adresat taką okoliczność wykaże, momentem złożenia oświadczenia woli w rozumieniu art. 61 § 1 zd. 1 k.c. będzie dzień, w którym, obiektywnie rzecz ujmując, miał on możliwość zapoznania się z treścią złożonego mu oświadczenia (szeroką analizę w tym przedmiocie przeprowadził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 2 czerwca 2021 r., IV CSKP 74/21).

W konsekwencji, jeżeli nadawca oświadczenia doręcza pismo w miejsce, które stanowi miejsce zamieszkania odbiorcy albo miejsce jego stałej aktywności, za decydującą dla uznania go za doręczone uważana jest chwila dostarczenia pisma w to miejsce (zob. wyrok SN z dnia 8 września 2016 r., II CSK 750/15). Istota sprowadza się zatem do skutecznego doręczenia przesyłki zawierającej oświadczenie woli. Ustalenia faktyczne w tym przedmiocie – jak wskazano – były wiążące dla Sądu Najwyższego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi także wątpliwości, że dla ważności weksla *in blanco* i dla skuteczności wypełnienia go do pewnej sumy nie jest konieczne ani odebranie od osób zobowiązanych wekslowo „deklaracji wekslowej”, ani określenie w tej deklaracji górnej granicy kwoty, do której weksel będzie mógł być wypełniony. Ugruntowany jest pogląd, że ciężar dowodu, iż weksel wypełniono niezgodnie z porozumieniem (art. 10 i 17 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe, t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 282), spoczywa na dłużniku wekslowym (zob. np. orzeczenie SN z dnia 24 października 1962 r., II CR 976/61;

wyrok SN z dnia 28 kwietnia 2016 r., V CSK 519/15). Co więcej, w odpowiedzi na zarzuty od nakazu zapłaty powód przedstawił wyliczenie sumy wekslowej.

Powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga zaś wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienia SN z dnia: 15 października 2002 r., II CZ 102/02; 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08; 24 lutego 2012 r., II PK 274/11; 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20). Nie może stanowić przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jedynie przekonanie skarżącej strony o „istotności” czy „ważności” problemu, który pojawia się na tle konkretnego rozstrzygnięcia w postępowaniu przed sądem drugiej instancji ani nie może sprowadzać się jedynie do polemiki ze stanowiskiem co do wykładni prawa przyjętym przez ten sąd.

Tych wymagań nie spełniał wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, albowiem tak naprawdę kwestia uznania, iż doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy leasingu, nie budzi wątpliwości. Nie ma przy tym wątpliwości, że doszło do skutecznego doręczenia korespondencji zawierającej pismo dotyczące wyznaczenia dodatkowego terminu do uiszczenia zaległej kwoty, o czym była mowa powyżej. Sąd Apelacyjny dokładnie uzasadnił swoje stanowisko w tej materii, a to, że skarżący się z tym stanowiskiem nie zgadza, nie może samo w sobie stanowić skutecznej podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Całkowicie niezrozumiałe jest przy tym odwoływanie się przez skarżącego do luki w prawie, tj. w art. 709¹³ § 2 k.c. w odniesieniu do pojęcia „odpowiedni” (nota bene posłużono się nim również w innych przepisach, np. art. 491 § 1 k.c.). W orzecznictwie i doktrynie nie budzi wątpliwości, że jest on oceniany w realiach konkretnej sprawy, przy czym, z jednej strony, nie może być zbyt krótki, w praktyce

uniemożliwiający spełnienie świadczenia, z drugiej strony, wymóg odpowiedniości terminu nie może prowadzić do rzeczywistego pozbawienia wierzyciela przysługującego mu prawa.

Z powyższych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 2 w zw. z art. 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono – przy uwzględnieniu § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 68), a także wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r. (SK 66/19, Dz.U. z 2020 r., poz. 769) – na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.). Analiza statusu adwokatów i radców prawnych oraz ich roli w postępowaniu, w którym występują jako podmioty powołane i zobowiązane do zastępstwa prawnego, prowadzi do uznania, że różnicowanie ich wynagrodzenia, tj. obniżenie pełnomocnikom z urzędu wynagrodzenia, które otrzymaliby, gdyby występowali w sprawie jako pełnomocnicy z wyboru, nie ma konstytucyjnego uzasadnienia.